

måndagen den 29:e juni 2009

Arnasons brev

Synpunkter på det pågående angreppet på biologin vid Lunds universitet

I ett inlägg i Sydsvenska Dagbladet för en tid sedan gav docent Boris Holm, tidigare universitetslektor i zoofysiologi, uttryck för sin oro beträffande utvecklingen av biologin inom COB (Institutionen för Cell- och Organismbiologi, Lunds universitet). Detta gäller framför allt det sätt som man beslutat sig för i syfte att råda bot på institutionens ekonomiska bekymmer, nämligen att göra sig av med en avsevärd del av områdets forskarkår och ämnesspecialister. Den biologi som skulle drabbas omfattar genetik, zoologi och zoofysiologi, tre ämnen som tillsammans med mikrobiologi och växtbiologi (växtfysiologi) sammanförts under paraplyet COB. Omständigheterna kring nedskärningarna har diskuterats i interna skrivelser, i skrivelser till SACO, samt i ett utförligt brev till Rektorsämbetet, Lunds universitet, författat av ämnesansvariga för zoologi (Dan-E. Nilsson), zoofysiologi (Martin Kanje) och genetik (Bengt O. Bengtsson). Föreliggande inlägg ger detaljer i detta ärende rörande bl a den diskriminerande behandling som både individer och verksamheter blivit utsatta för av en klart jävig bedömningsgrupp. Härvidlag är det en besynnerlig omständighet att bedömningsgruppen givit sig själv mandat att från forskning och utbildning i biologi vid landets största universitet utesluta grundläggande områden inom genetik och zoologisk morfologi samt i sin helhet områdena zoologisk faunistik, systematik och fylogeni.

Bakgrund - tidigare försök att försvaga den vita biologins ställning

För att i någon mån informera läsaren om bakgrunden till den uppkomna situationen är det nödvändigt att gå tillbaka ett decennium för att belysa de intentioner som fakultetens dåvarande dekanus, Bengt Söderström, hade beträffande biologin i Lund.

Under vt 1999 diskuterades i mat-nat fakultetens styrelse möjligheten att få ordförandena i Vetenskapsrådets olika utskott att besöka Lund. Detta projekt som leddes av Söderström syftade till att undersöka i vilken utsträckning Vetenskapsrådets visioner och strategier för framtiden sammanföll med fakultetens planering. Ordförandena i de olika utskotten avlade sina besök i Lund i början av september 1999. Biologiutskottet representerades av Glenn Björk, professor i mikrobiologi vid Umeå universitet.

Jag var närvarande vid alla möten med utskottsordförandena och förde anteckningar som av naturliga skäl var speciellt utförliga vad gällde Glenn Björks synpunkter. Som underlag för ett fakultetsbeslut om kommande prioriteringar inom biologin skickade Söderström mig ett dokument som uppgavs grunda sig på diskussionen med Björk. Dokumentet var författat av Söderström och professorn i teoretisk ekologi, Torbjörn

Fagerström. Efter en genomläsning av detta fann jag att det visade påfallande liten samstämmighet med de synpunkter som framförts av Björk. I synnerhet Söderströms och Fagerströms uppfattning att Björk hade understrukt vikten av att ekologin i Lund skulle få ytterligare utrymme på bekostnad av övrig biologi tedde sig helt främmande. Jag gjorde Söderström uppmärksam på detta och fick då till svar att jag uppenbarligen inte hade förstått vad Björk sagt. Detta var i och för sig möjligt men jag fann det dock egendomligt att Söderströms och Fagerströms uppfattning skilde sig så radikalt från min, eftersom Björk uttryckt sig i tämligen lättbegripliga termer. I den uppkomna situationen bestämde jag mig för att kontakta Björk själv för att få förhållandena uppklarade. Det material som jag skickade till Björk var det Söderströmska/Fagerströmska (S/F) dokumentet samt en sammanfattning av de omfattande anteckningar som jag gjort vid Björks besök.

Jag erhöll ett entydigt svar från Björk inför ett kommande möte i fakultetsstyrelsen. Vid detta framhöll Söderström betydelsen av utskottsordförandenas besök i Lund för fakultetens planering. Beträffande biologin underströk Söderström speciellt att Björk förespråkade ökade ekologiska insatser. Dekanus entusiasm dämpades dock betydligt när jag redogjorde för mina anteckningar från mötet samt att Björk var helt oförstående till den tolkning som framförts i S/F dokumentet. Söderström gav ingen förklaring till hur de uppenbara skillnaderna mellan Björks synpunkter och S/F dokumentet hade kunnat uppkomma. Tillbakadragandet av S/F dokumentet ledde tyvärr till att inget underlag blev utarbetat i den anda som Björk avsåg. Nullifierandet av S/F dokumentet stävjade dock den förskjutning från vit biologi som annars hade blivit följderna om detta dokument fått utgöra planeringsunderlag för den lundsiska biologin.

COB - en organisation utan formulerad målsättning

Bengt Söderström var tillskyndare till bildandet av storinstitutionen Cell- och Organismbiologi. Bildandet av denna institution var emellertid inte genomgående förankrat varken på forsknings- eller utbildningssidan. Sammanslagningen underlättade dock den ekonomiska situationen för institutioner med underskott i sina finanser eftersom dessa underskott i viss utsträckning kvitterades mot andra institutioners överskott. Genetiska institutionen fick t ex på detta vis avstå sina inbesparade medel för täckandet av andra verksamheters underskott.

COBs förste prefekt blev Susanne Widell. Hennes prefektperiod löpte från oktober 2001 till 2004-12-31. Einar Everitt övertog prefekturen 2005-01-01. Hans prefektur varade till 2008-12-31, varefter Widell återfick uppdraget. Båda prefekterna har sålunda representerat inriktningar (växtbiologi resp. mikrobiologi) som i sin helhet varit lokaliserade till det s k Biologihuset. Att beteckna dessa prefektskap som lyckade skulle sannolikt de flesta avhålla sig från. Trots att sammanslagningen påstods syfta till att öka den vetenskapliga samhörigheten med påföljande synergistiska effekter har de två prefekterna inte en enda gång kallat till ett gemensamt möte med ämnes- och

undervisningsansvariga för diskussion av forsknings- och undervisningsplaner. I den mån personalplaner funnits har dessa varit otillfredsställande och prefekterna har ej heller fullgjort det dem ålagda uppdraget att ha årliga samtal med de personer som de haft arbetsgivaransvar för. Ett annat problem som gradvis accentuerats är att den ekonomiska situationen inom COB med tiden har blivit alltmer ogenomträngbar jämfört med förhållandena före sammanslagningen. Ett ytterligare problem är den knapphändiga dokumentationen runt tillsättningsärenden av olika slag.

Det är ej oväntat att problemen vad gäller institutionens ledning haft en menlig inverkan på COBs hela verksamhet. Detta har bl a kommit till uttryck i att flera medarbetare fått söka psykologisk hjälp. Dessa problem framgår t ex i ett brev daterat 2009-01-15 och ställt till personalchefen vid naturvetenskapliga fakulteten, JK Anders Lindahl. Brevet inleds som följer: "Med detta meddelande vill jag fästa Fakultetsledningens uppmärksamhet på de för närvarande mycket allvarliga psykosociala arbetsmiljöproblem som råder vid Institutionen för cell- och organismbiologi." Brevet i fråga (Bilaga 1) är skrivet av Einar Everitt på uppdrag av prefekten Susanne Widell. Det är anmärkningsvärt att det ingenstans i brevet finns en antydning om att den svåra psykosociala situationen inom COB har uppkommit just under Widells och Everitts prefektstyre och arbetsgivaransvar. Vad Lindahl åstadkommit i ärendet är obekant.

COB under förmyndarskap

Till följd av de tilltagande problemen rörande COBs ekonomi tillsattes 2008-06-24 en interimistisk grupp under ledning av professorn i astronomi, Arne Ardeberg. Gruppens uppgift var att utreda COBs ekonomiska situation och att inkomma med förslag till åtgärder. Arbetsgruppen tillsattes av fakultetens dekanus Torbjörn von Schantz. Enligt fakultetens beslut (Dnr N 2008/375) ingick i gruppen förutom Ardeberg en biologisk treklöver bestående av Bengt Söderström (tidigare fakultetsdekanus), Susanne Widell (tidigare och nuvarande prefekt) och den dåvarande prefekten Einar Everitt. I ett inlägg i Lunds universitets magasin, LUM, nr 4, 2009, anger von Schantz att Widell gick in som operativ chef samt att även institutionens studierektor, Carin Jarl-Sunesson, fanns med i gruppen. Av de fyra biologerna representerade således två, Widell och Jarl-Sunesson, växtbiologi och två Everitt och Söderström området mikrobiologi. Beträffande studierektorskapet kan det nämnas att COB har två jämställda studierektorer, förutom Jarl-Sunesson också Leif Bjellin ansvarig för zoologi och zoofysiologi. Här fanns det sålunda en möjlighet att från studierektorshåll bredda den interimistiska ledningsgruppen genom att inkludera en person som inte tillhörde Biologihuset eller de redan representerade ämnena växtbiologi och mikrobiologi.

Vid ett möte i Genetikhuset (tidigare Genetiska institutionen) den 23 februari 2009, sju månader efter ledningsgruppens tillsättning, redovisade Ardeberg COBs synnerliga besvärliga ekonomi samt att uppsägning av forskar-/undervisningspersonal skulle vara

den närmast tillgängliga åtgärden i syfte att förbättra situationen. Enligt samstämmiga uppgifter angavs vid mötet inga kriterier enligt vilka forskar-/undervisningspersonal skulle komma att sägas upp. Att det fanns en lista över varslingskandidater framkom dock redan på förmiddagen den 25 februari då ett antal personer, utan vare sig skriftlig eller muntlig förvarning, blev uppmanade per telefon att inom 15-30 minuter infinna sig på nat fakultetens kansli. Inkallelserna sköttes av Anders Lindahl. På kansliet möttes de ditkallade av Lindahl och Bengt Söderström. Lindahl höll sig i bakgrunden vid dessa möten medan Söderström som fungerade exekutor gav sin syn på de inkallades verksamhet. Vid denna tidpunkt blev sex personer varslade, två från respektive genetik, zoologi och zoofysiologi.

Den gemensamma nämnan för de sex personerna visade sig vara att ingen av dem tillhörde de ämnen som Everitt, Widell och Jarl-Sunesson, representerar. Det är också synnerligen anmärkningsvärt att det vid ett senare möte med fackliga representanter framkom att det vid denna tidpunkt, d v s vid mötet med Söderström den 25 februari, inte fanns någon sammanställning av de kriterier som använts vid bedömningen av institutionens forskar- och undervisningspersonal. Det framstod således som helt klart att de varslade personerna hade var och en utsatts för en subjektiv ad hoc bedömning grundad på av någon eller några självvalda kriterier. Den obefintliga transparens och objektivitet som kännetecknar ärendet strider direkt mot de krav på saklighet, opartiskhet och likabehandling som föreskrivs i Regeringsformen, 1:a Kapitlet, §9. Graverande avsteg från dessa krav (d v s hänsynstagande till ovidkommande omständigheter) benämnes illegal maktanvändning och är intolerabel i ett rättssamhälle.

Avsaknad av underlag och skäl för uppsägningar samt SACOs inlägg

Fackförbundet SACO var representerat vid mötet i Genetikhuset den 23 februari 2009. Den 6 mars träffade några av de varslade forskarna/lärarna sina SACO-ombud för diskussion. Inför detta möte hade SACO-ombuden begärt in kopior (alternativt original) av de underlag som låg till grund för de av Söderström framförda varslan. Denna begäran kunde dock inte efterkommas eftersom underlagen, som det senare visade sig, inte blev utarbetade förrän påföljande månad, d v s i april. Trots den anmärkningsvärda tid det tog att presentera underlagen är de bemängda med uppenbara felaktigheter, ett förhållande som starkt reducerar deras relevans. I detta sammanhang bör det också nämnas att de rättelser som de varslade personerna skickat in har i stort sett förblivit ignorerade, en omständighet som ger prov på den ringaktning som ledningsgruppen visat de utställda och utsatta forskarna/lärarna. En liknande likgiltighet har visats de studenter på olika nivåer som planerat sina studier, både på grund- och doktorandnivå, utifrån ett givet undervisnings- och handledningsutbud, eftersom dessa studenter inte gavs någon insyn i den interimistiska gruppens arbete.

Efter den interimistiska ledningsgruppens avslutade arbete har Susanne Widell till SACO angivit att arbetsbrist inom tre ämnen var skälet till varslan. Här inställer sig

frågan hur arbetsbrist kan uppkomma samtidigt inom tre av COBs fem ämnen. Skulle det vara så att den arbetsbrist som Widell hänvisade till var följden av en av växtbiologen studierektor Jarl-Sunesson riktad tilldelning av undervisningstjänstgöring, då är det uppenbart att objektiviteten i de framförda varslen kan ifrågasättas. Här har de varslade personernas fackförening(ar) en uppenbar uppgift att utan dröjsmål inkräva utförliga och tidsmässigt heltäckande personalplaner för alla COBs medarbetare.

I ovannämnda LUM nr 4, 2009, redovisar Anneli Carlsson, ordförande i SACO-rådets styrelse, sina synpunkter på den situation som uppkommit inom COB. Med utgångspunkt från att Lunds universitet som helhet går med ett avsevärt plus menar Carlsson att överskottsmedel kan utnyttjas för täckande av underskott inom vissa verksamheter. Carlsson ifrågasätter bl a kravet på återbetalning av den skuld (underskott i myndighetskapital) som COB dragit på sig. I vilket fall är ett minus i myndighetskapitalet, enligt henne, inte skäl nog att säga upp personal. Hon ställer också den synnerligen relevanta frågan varför dagens verksamheter skall stympas som följd av tidigare ekonomisk vanskötsel av institutionen. Av Carlssons inlägg framgår det yttermera att viss juridisk insikt i arbetsrättsfrågor hade varit värdefull för den interimistiska ledningsgruppens arbete.

I ändan framträder också frågan vilket ansvar prefekter, och i slutändan även dekaner, har för att situationer av det här slaget kunnat utvecklas. I det nu uppkomna fallet vore det angeläget att universitetsledningen uttalade sin ståndpunkt.

Utvärderingar av forskningsverksamheten inom COB

År 2008 avslutades en allomfattande utvärdering av forskningen vid Lunds universitet, benämnd RQ08. Syftet med denna bedömning kan utläsas i det brev, författat av vicerektor Björn Wittenmark, som utgick från Lunds universitets rektorsämbete 2008-04-01. I brevet står inledningsvis "Tillsammans med strategiska bedömningar ska resultatet - som det heter i strategiska planen - utgöra en bas för såväl universitetsövergripande som områdesvisa prioriteringar, utveckling av nya forskningsområden och avveckling av svaga." Förutom denna generella ståndpunkt detaljerar Wittenmarks brev bl a hur universitetsmedel skall fördelas i enlighet med RQ08.

Bland de personer som varslats finns sådana som ligger i COBs främsta led enligt de kriterier som ligger till grund för RQ08. Man skulle därför kunna förvänta sig att den interimistiska ledningsgruppens operative chef, Susanne Widell, borde sett till att detta förhållande uppmärksammats positivt. Så har emellertid inte blivit fallet. Att omständigheten också förbigåtts av Bengt Söderström är ännu mer förvånande eftersom han åtminstone nominellt tillhörde den grupp från Lunds universitet som ingick i RQ08-projektet och därför borde ha varit speciellt mån om att dessa kriterier beaktades.

Av de inriktningar som ingår i COB blev två, växtbiologi och mikrobiologi, endast summariskt diskuterade i RQ08. Detta kan bero på att dessa två avdelningar inte kunde ge sig tid att utförligt beskriva sin verksamhet. Om tidsbrist varit skälet hade Widell dock kunnat hänvisa till den utvärdering som år 2003 publicerades i Vetenskapsrådets rapportserie nr 6, International Evaluation of Plant Physiology and Plant Molecular Biology. Den panel som genomförde utvärderingen bestod av fem internationella auktoriteter. Denna panels sakkunskap inom molekylär växtbiologi torde vara minst lika stor eller större än den som fanns hos gruppen bakom RQ08. Panelens utlåtande över Widell är som följer:

”Project plans. The present proposal seems to lack focus and is more concerned with using a recently defined technique of 2-D gel electrophoresis than having a good well-defined problem to solve. The present work sounds more like a fishing expedition in the hope of something interesting turning up than in a concentrated well-defined area of progress of many years standing. The original observations of the presence of tubulin in plasma membrane did not clarify whether tubulin was miristoylated and instead used solubilisation in another detergent. Thus, the structural reasons for tubulin in the plasma membrane remain unresolved. A better approach might have been to resort to two-hybrid, blotting methods or labile cross-linking methods, but non is easy.

It is not clear what the ultimate aims of Widell’s research are, and the goals need clarification. While it is important to define plasma membrane microtubule interactions, these seem to have been little or no progress. Some of her previous work involved interactions between glycolytic enzymes. So, where is the sucrose synthase project in all this? And what is the biological relevance?

The proposal sounds like a bit of this and a bit of that, with none being likely to progress.

General judgement. The project needs considerable rethinking through. It is noted that Widell did not receive funding last year, and only a major rethink will improve matters. Thus, the expert panel regards the project as insufficient, and funding is not recommended.”

Verksamheten i växtbiologi beskrivs på följande sätt i RQ08: “The plant biology activities concern 4 topics: Transgenesis, Redox biology, Map kinases, Calcium homeostasis. These rather classic topics are all important but one has to ask about collaborations and about the standing on the individual groups. As no further data were supplied and not much can be found in the text provided by the department nothing can be concluded.” Inte heller denna bedömning talar till fördel för verksamheten i växtbiologi i och med att den egna beskrivningen av denna är så bristfällig att den inte medger dragandet av några slutsatser.

Beaktande av kvalitet i utbildningen vid LU

”Välkommen till en ny termin och ett spännande 2009!

Nytilträdde rektor Per Eriksson och prorektor Eva Åkesson hälsar dig välkommen tillbaka till en ny termin och ett spännande 2009.

Kvalitet i utbildningen har alltid högsta prioritet och redan före jul tog universitetsstyrelsen beslut om en ny policy för kvalitetsarbetet för utbildning som ska gälla perioden 2009-2012. Syftet med policyn är att klargöra på vilket sätt och med vilken inriktning Lunds universitet arbetar med att följa upp, understödja och utveckla utbildningen vid universitetet."

Stycket ovan är ur rektor/prorektors brev daterat 2009-01-12. 2009-02-12, d v s precis en månad senare fick jag följande e-postmeddelande från studierektor Carin Jarl-Sunesson.

Hej,

Den 26 mars är det info om höstens påbyggnadskurser. För att få dit fler studenter och för att göra det lite mindre massivt och mer effektivt för oss själva är mitt förslag att vi tar informationen ämnesvis med en lärare per "ämne". Är det någon som tycker något om detta får ni gärna höra av er till mej. Se nedan hur jag tänkte att vi kunde dela upp det. Den lärare jag skrivit upp behöver inte själv komma, men är ansvarig för att se till att det kommer någon lärare från detta ämne. Är det problem får ni höra av er. Tina Ledje har inte meddelat tid och lokal, men det brukar väl vara efter lunch.

Biologi + genetikhuset (växtbiologi, bioinformatik, mikrobiologi och genetik): Carin (Jarl-Sunesson), Kurser: BIOR18, 49, 19, 26, BINP11, ?

Med anledning av detta meddelande skrev jag 2009-02-13 följande till Jarl-Sunesson:

Vad är detta för något? Om man läser texten nedan får man uppfattningen att växtbiologi, bioinformatik, mikrobiologi och genetik utgör ett enda ämne. Dessutom tvivlar jag på att en enda person inom COB kan vara kompetent att representera växtbiologi, bioinformatik, mikrobiologi och genetik.

*Hälsningar,
Ulfur*

Svaret kom nästan omgående

Hej,

Jag är fullt övertygad om att vi alla kan tillräckligt mycket om varandras kurser för att kunna berätta för grundutbildningstudenterna om de olika kursernas innehåll, annars vore jag mycket bekymrad. Men om det är någon av lärarna som tycker att de har tid över till detta, är de naturligtvis mycket välkomna.

Hälsningar, Carin

Även om det mot förmodan skulle finnas någon inom COB som initierat kan redogöra för ämnesinnehållet i kurser med så olika innehåll som växtbiologi, bioinformatik,

mikrobiologi och genetik är det kanske inte just denna förmåga, utan snarare specialistkompetens, som rektor Eriksson och prorektor Åkesson efterlyste i sitt brev daterat 2009-01-12. Så nog har man all anledning att vara bekymrad, fast på ett annat vis än studierektor Jarl-Sunesson.

”Sammanfattningen” och jävsituationens följder

I syfte att ta fram underlag för varsel om uppsägning av olika personer inom COB samt för bedömningen av olika vetenskapsinriktningars relevans har Anders Lindahl sammanställt ett dokument (Bilaga 2) med benämningen Sammanfattning neddragningar av personal vid institutionen för cell- och organismbiologi (COB). I denna står inledningsvis följande under rubriken Allmänt: ”Planerade och genomförda neddragningar följer de kriterier som slogs fast av den interimistiska ledningsgruppen vilka redovisades av Arne Ardeberg vid information till COB:s personal den 23 februari 2009.

Gruppen har delat in COB:s verksamhet i fem ämnesområden 1. genetik, 2. växtbiologi, 3. mikrobiologi, 4. zoofysiologi/zoologisk cellbiologi, 5. integrativ zoologi. Ämnesområdena motsvarar de gamla institutionerna före COB. Den strategiska utgångspunkten har varit att det inom varje ämne ska, efter genomförda neddragningar, bibehållas en kritisk massa av lärare för att kunna behålla undervisning och forskning på en tillfredsställande nivå. Särskilt fokus har varit att så långt som möjligt begränsa skadeverkningarna på grundutbildningen” (slut citat). Vid mötet den 23 februari 2009 redovisades som redan nämnts inga bedömningskriterier rörande nedskärning av bestämda verksamheter eller personuppsägningar. ”Sammanfattningens” hänvisning till sådana kriterier är sålunda en ren konstruktion som syftar till att ge den en skenbar trovärdighet. Den uppgivna strategiska utgångspunkten är likaledes en efterhandskonstruktion vars syfte tycks vara att ge sken av genomtänkt analys och utvärdering av undervisnings- och forskningsverksamheten vid COB. I sin helhet kan dokumentet daterat 24 april 2009 betecknas som en ren partsinlaga där den operativa chefen i den interimistiska ledningsgruppen, tillika COBs nuvarande och tidigare prefekt och medlem av fakultetsstyrelsen, Susanne Widell, medlemmen av Widells grupp studierektorn Carin Jarl-Sunesson, samt den tidigare prefekten Einar Everitt och professorn i ekologisk mikrobiologi, Bengt Söderström, slagit vakt om ämnesområdena växtbiologi och mikrobiologi. Att Widell som operativ chef skulle besitta förmågan att utarbeta strategiska planer för hela COB ter sig högeligen tveksamt i ljuset av den bedömning som hon tidigare erhållit beträffande kompetensen inom det egna specialområdet.

”Sammanfattningen” är upplagd på så sätt att man efter en kortfattad översikt över utgångspunkterna för neddragningarna och deras effekter på forskning och undervisning övergår till avsnittet Personal som omfattar återstoden av dokumentet. Det tillvägagångssätt man använder sig av är att man utsett tre ämnen, genetik, zoologi och zoofysiologi, för vilka neddragningar av aktiva lärare ”planeras”. De ämnen som medlemmarna av den interimistiska ledningsgruppen representerar, växtbiologi och mikrobiologi, blev sålunda undantagna. Inget av dessa ämnen kunde,

som tidigare nämnts, åstadkomma en för RQ08 tillfredsställande redogörelse för sin verksamhet. Det ter sig i högsta grad naturligt att man, innan man går vidare med några som helst personella diskussioner och varsel, måste utföra en ojävig bedömning som också omfattar ämnena växtbiologi och mikrobiologi för att fastställa vilken vetenskaplig dignitet dessa två inriktningar uppvisar i förhållande till annan verksamhet inom COB. RQ08 underlagen och RQ08 bedömningen av båda inriktningarna finns redan till hands och tillika finns den internationella panelens utvärdering av Susanne Widell så behandlingen av ärendet borde kunna genomföras omgående. Det torde vara helt uppenbart att ingen av de i den interimistiska gruppen ingående biologerna (Söderström, Widell, Jarl-Sunesson, Everitt) bör ha del i denna bedömning, eftersom de har varit direkt involverade i tillämpningen av de självvalda ad hoc kriterierna och följaktligen utgör en uppenbart jävig gruppering (Förvaltningslagen §11 och §12). Här är det ingalunda fråga endast om delikatessjäv eftersom tre av dessa personer (Widell, Jarl-Sunesson och Everitt) hade direkt intresse av att de själva och deras närmaste omgivning skulle hållas utanför en granskning med eventuell personalnedskärning som följd.

Den interimistiska ledningsgruppen och "Sammanfattningens" sammanställare går med total tystnad förbi RQ08 utvärderingen och bedömningen av Susanne Widells vetenskapliga verksamhet. Att nu vid första möjliga tillfälle göra avsteg från RQ08 kriterierna skulle ge upphov till ett prejudikat som skulle ha omedelbara följdverkningar på all strategisk forsknings- och undervisningsplanering inom universitetet.

Ledningens bristande kunskap om verksamheten vid institutionen
För att undvika jämförelser mellan olika personer låter man i "Sammanfattningen" varje upptagen forskare på COB utgöra en egen krets. Därpå anger man verksamheter som anses vara av mindre vikt för den biologiska forskningen inom fakulteten för att i slutändan konstatera att den person som man i verkligheten hela tiden haft i sikte hör till den nedprioriterade verksamheten. Jag hade trott att jag någorlunda väl kände till ämnesområdet Genetik. Det var därför med alltmer stigande förvåning som jag läste den redogörelse som ges i "Sammanfattningen" över genetikämnet och dess utövare. Min förvåning tog ytterligare ett skutt när jag läste de mer omfattande akter som sammanställts över de genetiska utövarna p g a de talrika fel som akterna innehöll.

I den svåröverskådliga "Sammanfattningen" står följande under mellanrubriken Prioriteringar, Genetik: "Rörande inriktning på neddragningar inom ämnet genetik, utifrån fastställda kriterier enligt ovan, ska reducering fördelas på en tjänst inom evolutionär genetik/evolutionär molekylär systematik ..... " Vad är detta för något? Är Susanne Widell och gruppens exekutor, den tidigare dekanen Bengt Söderström, så okunniga om forskningsverksamheten i genetik att de tror att man inom evolutionär genetik och evolutionär molekylär systematik arbetar med likartade och med varandra utbytbara problemställningar?

En ytterligare blick på "Sammanfattningen" ger omedelbart prov på de problem som kan uppstå när man uppställer enmanskretsar i stället för jämförelser inom mer omfattande grupper enligt de principer som ligger till grund för RQ08. Som exempel

kan tas molekylär genetik och enmanskretsarna professor Jure Piskur och universitetslektor Marita Cohn. Följande står inledningsvis om Piskur: "Piskurs forskning är inom området molekylärgenetik och en dominerande inriktning på denna forskning är studier av gener i olika jästarter ...." Om Cohn står följande: "Cohns forskning är inom området molekylärgenetik och en dominerande inriktning på denna forskning är studier av gener i olika jästarter ...." Under rubriken Särskilt molekylär genetik står sedan följande: "Vidare är bedömningen att en neddragning av forskningsinriktningen studier av gener i olika jästarter och kromosomernas (spec kromosomändarnas) molekylära struktur och funktion skulle medföra effekter direkt negativa för verksamhetens möjligheter att fortsatt bedriva grundutbildning av god kvalitet." Som genom ett trollslag och i motsats till enpersons-kretskriteriet har nu forskning med dominerande inriktning mot studier av gener i olika jästarter blivit en hel verksamhet som är nödvändig för att bedriva grundutbildning av god kvalitet. Jag skulle tro att vilken annan sakkunniggrupp som helst i stället för denna dubblering hade framhållit nödvändigheten av att även tillhandahålla grund- och forskarutbildning som band ihop molekylär genetik, immunogenetik, cancertgenetik och epigenetik, just de inriktningar som behärskas av en av de varslade personerna. Som exempel på den

nedläggningen hade den högsta h-citeringsfaktorn (faktor med egna citeringar borttagna) av alla professorer tillhörande COB. Beträffande denna professur är det också av intresse att när Torbjörn von Schantz tillträdde som nat fakultetens dekanus anordnade han ett orienteringsmöte med fakultetens prefekter. Vid detta möte ställde von Schantz frågan till Everitt varför professuren i evolutionär molekylär systematik inte blivit återbesatt. von Schantz gav också uttryck för att han ansåg detta var ett felaktigt ställningstagande. Everitt gav inget svar på von Schantz fråga och betecknande nog för COB-prefektens agerande, accepterade Everitt inte heller den hand som dekanus så tydligt räckte fram som eget stöd för tjänstens återbesättande.

COBs ointresse för återbesättande av professuren i evolutionär molekylär systematik och den tillhörande forskarassistenttjänsten står i bjärt kontrast till det utfall som tillkommit växtbiologi (en forskarassistenttjänst) och mikrobiologi (två universitetslektorat) under Widells och Everitts prefektskap. Därutöver har nat fak vid sitt möte 2009-04-01 beslutat att inrätta en kvinnlig tjänst som universitetslektor i mikrobiologi. Dessa ärenden visar att vurmen för den "kritiska massan" kan vara tämligen relativ. Det är också betecknande att intresset för denna massa snarare tycks vara relaterat till kvantitet än till kvalitet. I vilket fall så tycks "kritisk massa" vara ett synnerligen töjbart begrepp lämpligt att ta till när så är lägligt. Beträffande professuren i evolutionär molekylär systematik torde det vara svårt att hitta en plausibel förklaring till gruppens agerande annan än den att Söderström, Everitt och Widell, var och en på sitt håll, såg professuren som en besvärlig konkurrent om medel, dels inom den biologiska delen av fakulteten, dels inom COB.

Nedmontering av systematisk och jämförande biologi!

Naturvetenskapliga forskningsrådet lät under åren 1994-95 genomföra s k storutvärderingar inom områdena biologi, kemi, matematik och geovetenskap, vilka resulterade i fyra rapporter utarbetade av internationellt sammansatta expertgrupper. Bland de rekommendationer som expertgruppen i biologi framförde var denna: "Med tanke på den starka Linné-traditionen i Sverige och en svag systematisk biologi i de flesta europeiska länder anser utredarna att det är särskilt viktigt att man i Sverige behåller en stark systematisk biologi vid svenska universitet." Denna uppmaning hörsammades några år senare av regeringen genom beslut om årliga anslag (2009, 45 miljoner kr) till Artdatabanken som stöd till muséer och systematisk forskning. Det är uppenbart att fyrklövern Söderström, Everitt, Widell och Jarl-Sunesson spelar ett mycket högt spel när det undergräver basen för den systematiska, taxonomiska och fylogenetiska forskningen vid Lunds universitet till förmån för vetenskapligt svaga verksamheter som står och stått prefektens nära. Till detta kommer att nedskärningen rör en verksamhet som har synnerligen hög värderingsfaktor enligt den bedömningsgrund som utgör basen för RQ08. Beträffande taxonomisk och systematisk kunskap är det av intresse att Artdatabankens chef och vetenskaplige ledare, prof. Ulf Gärdenfors, uttalade sig i vetenskapsradion den 11 maj om behovet av taxonomer och systematisk forskning för fullföljandet av det Svenska artprojektet. Jag skulle vilja uppmana Lunds universitets ledning att ge akt på Gärdenfors inlägg.

Det står förstås den biologiska fyrklövern fritt att uttrycka sin personliga uppfattning om taxonomi och systematik. När Söderström/Widell däremot ger sig befogenheten att deklarerar att ett ämne som molekylär fylogeni inte är av intresse för andra verksamheter inom biologin så visar uttalandet att de svävar i okunnighet om vad dagens molekylärfylogenetiska verksamhet innebär. Därför borde fyrklövern beaktat att en på bristande kunskap grundad uppfattning ingalunda ger gruppen ett fribrev från Regeringsformens krav på saklighet, opartiskhet och likabehandling vid handläggningen av ärenden som detta. Ej heller kan insiktsbrist av det här slaget läggas till grund för att döma ut en bestämd verksamhet, i detta fall den taxonomiska/systematiska forskningen och undervisningen vid landets största universitet. För Lunds universitet gäller det dessutom att man, såvida man följer den planering som kommer till uttryck i "Sammanfattningen", även löper stor risk att förlora det museistöd som, i konkurrens med andra inrättningar, för tillfället erhålles från Artdatabanken.

Fyrklöverns attack mot den lundensiska biologin i allmänhet och den taxonomiska och fylogenetiska forskningen i synnerhet saknar saklig grund. Jag ger därför denna kvartett två citat att fundera över. Det ena lyder "... nothing makes sense in biology except in the light of evolution...", det andra "Without taxonomy to give shape to the bricks, and systematics to tell us how to put them together, the house of biological sciences is a meaningless jumble." Citaten understryker mycket tydligt betydelsen av att sätta in biologiska rön i sina evolutionära och jämförande samband. Det är möjligt att fyrklövern varken känner till citaten eller författarna. Det första citatet härrör från den framstående evolutionsforskaren Theodosius Dobzhansky. Det andra citatet är ur en News and Views-artikel i Nature, 13/9, 1990. Författaren är Robert M. May. Om kvartetten undrar vem denna Robert M. May är, så gäller det professorn i zoologi vid Oxford University, Sir (Lord May of Oxford) Robert M. May, brittiska regeringens rådgivare i vetenskap och teknologi 1995-2000 och President of the Royal Society 2000-2005 m m, m m. May erhöll Crafoordpriset 1996. Om Biologihusets resider, Everitt, Widell och Jarl-Sunesson, har svårt att ta till sig May's citat i sin helhet kan de kanske fundera över slutet "... the house of biological sciences is a meaningless jumble."

Avlönad lobbyverksamhet?

Utöver Bengt Söderströms insats i den nuvarande COB-processen har jag redogjort för hans agerande i samband med prof. Glenn Björks besök i Lund 1999 samt hans (Söderströms) obefintliga intresse för att återbesätta professuren i evolutionär molekylär systematik. Granskning av nat faks verksamhetsplaner visar dock att hans ekonomiska återhållsamhet varit flexibel. Under sin tid som dekanus såg han sålunda till att fakulteten under treårsperioden 2004-2006 betalade 400.000 kr per år till 50% finansiering av professor Anders Tunlids lön. Tunlid tillhör avdelningen för Mikrobiologisk ekologi, således samma avdelning som Söderström. Skälet till denna fakultetsutgift på 1.2 milj. kr var att Tunlid under dessa år skulle sitta i Vetenskapsrådets ämnesråd för naturvetenskap och teknikvetenskap. Motiveringen finns uttryckt i Naturvetenskapliga fakultetens Verksamhetsplan och budget 2004 (Bilaga 3): "Den kunskap om Naturvetenskapliga fakulteten i Lund, som Anders Tunlid

besitter, är av stor betydelse i ämnesrådets arbete.” Jag känner åtskilliga ämnesprofessorer som under årens lopp deltagit i rådsarbete av olika slag utan att de kompenseras med lokala medel på det sätt som skett i det här fallet. Motiveringen att Tunlids specialkunskap om Naturvetenskapliga fakulteten i Lund skulle vara speciellt värdefull är synnerligen betänkligen i ljuset av att det förutsätts att de som sitter i olika rådspositioner utför sitt arbete objektivt utan speciella hänsyn till sin hemmafakultet eller delar av denna. Bristen i detta avseende ledde till att man såg sig nödsakad att upplösa Medicinska forskningsrådet under 1990-talets första hälft. Med anledning av ärendets principiella natur synes det naturligt att det lämnas till Riksrevisionen för granskning.

Avveckling - var?

Den interimistiska ledningsgruppen har haft som ledmotiv att säga upp forskar- och undervisningspersonal i ett försök att förbättra COBs dåliga ekonomi. Jag är tveksam till om den kurs som gruppen föreslagit är den rätta eftersom jag ser framstående forskare hellre som en resurs än som en belastning. Om man emellertid vidtar en åtgärd av det här slaget torde det framstå som tämligen klart att de områden (molekylärgenetik, evolutionär molekylär systematik, zoologisk morfologi, zoologisk faunistik och taxonomi) som drabbas är faktiskt bland de första som man borde värna om och bevara. Det ter sig i detta sammanhang också synnerligen anmärkningsvärt att två av de varslade forskarna återfinnes bland dem som har de högsta h-citeringsvärdena inom COB.

Trots avsaknaden av mandat därtill och utan att beakta den biologiska forskningen och undervisningen vid Lunds universitet i sin helhet har den biologiska fyrklövern tagit det som sitt uppdrag att lägga ner forskningsinriktningar som kan betecknas som centrala för all jämförande biologisk vetenskap. Om det är så att personalnedskärning skall utgöra kuren för att rätta till COBs ekonomi gäller det i första hand att hitta ett område eller områden där personalnedskärningar kan göras med minsta men för kvaliteten hos forskning och undervisning. Med detta som utgångspunkt framträder omedelbart ett sådant område, nämligen växtbiologi. Enligt RQ08 och de normer som underströks i Björn Wittenmarks brev skall RQ08 utvärderingen vara vägledande för avveckling av svaga verksamheter. Tillsammans med Vetenskapsrådets bedömning av Susanne Widell ger dessa utvärderingar vid handen att verksamheterna inom växtbiologin måste viktas mot de verksamheter som nu föreslås avvecklas eller inskränkas inom COB. Det ter sig mycket förvånande att den interimistiska ledningsgruppen inte beaktat detta föreläggande. Beträffande grundutbildningen skulle kvalificerad undervisning inom området kunna erhållas från professor Christer Larssons växtbiokemiska grupp, antingen genom att anlita föreläsare från gruppen eller ännu bättre genom anordnande av gemensamma kurser.

Jag har ovan angivit skälen till varför i första hand verksamheten inom växtbiologi bör skäras ner ifall uppsägning av personal skall utgöra den primära åtgärden för att förbättra COBs ekonomi. Om denna nedskärning skulle visa sig otillräcklig ter det sig naturligt att gå vidare enligt två principer, dels genom beskattning av de verksamheter som dragit fördel av COBs prefektstyre, dels genom uppsägningsförfarande enligt fackmässiga turordningsregler. Det dribblande med

principer som uppvisas i "Sammanfattningen" genom att ibland använda sig av enpersons kriteriet och ibland av den "kritiska massan" är oförenligt med en saklig bedömning. Det är också det till SACO framförda argumentet arbetsbrist för vissa personer (ej omnämnt i "Sammanfattningen"), eftersom denna arbetsbrist är tillkommen genom preferentiell nedskärning av de utsatta lärarnas tjänstgöringstimmar.

Omläggning av kursutbud

Tillströmningen av studenter till biologin i Lund har visat en påfallande minskning. Detta kan i viss mån skyllas på mindre kullar. Anledningen kan dock delvis vara annan, nämligen utarmning av kända och inarbetade varumärken (ämnesbeteckningar) i den utbildning som tillhandahålles. Med den minskade tillströmningen i åtanke synes det vara rimligt att överväga återgång till mer ämnesspecifika kurser, definierade i större utsträckning enligt traditionell ämnesuppdelning.

Den "vita" biologin har under senare år alltmer gått mot mer komplexa system hos djur och växter. Denna omständighet borde i högre grad än nu återspeglas i de grundkurser som ges inom COB. Ett beaktande av detta förhållande skulle också ge COBs växtbiologi och mikrobiologi en möjlighet att utvecklas enligt sina egna preferenser medan genetik, zoofysiologi och zoologi skulle knytas starkare ihop. Enligt mitt förmenande skulle ett närmande mellan dessa tre ämnen kunna, utöver förmedling av högklassig doktorandutbildning, också resultera i för arbetsmarknaden synnerligen attraktiva kandidater med gediget teoretiskt och laborativt kunnande.

Slutord

Jag har ovan dragit uppmärksamheten till den "vita" biologins och den zoologiska systematikens brydsamma läge vid Lunds Universitet. Det är min förhoppning att mitt inlägg kan bidra till att stävja det angrepp som inleddes år 2008, året efter Linnéjubileet och var planerat att avslutas Darwinåret 2009 – en tajming som knappast kunde ha varit mera slående för biologins utsatta situation vid universitetet.